

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖLLE

LAUSUNTO STM/1856/2018

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta (HYY) on kiinnostuksella seurannut lain valmistelua ja lausuu kunnioittavasti näkemyksensä lausunnoille lähetetystä luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi seuraavaa:

HYY näkee kaikkien korkeakouluopiskelijoiden siirtymisen YTHS:n palveluiden piiriin kannatettavana ja opiskelijoiden keskinäistä yhdenvertaisuutta lisäävänä asiana. Lakiluonnoksen esittämistä toteutustavoista HYY on myös pääasiassa samaa mieltä. HYY kannattaa Kansaneläkelaitosta korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollon valtakunnallisena järjestäjänä ja Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiötä (YTHS) valtakunnallisena tuottajana. Tämä uudistus on HYYn mielestä hyvä tilaisuus YTHS:n lisätä resursseja ennaltaehkäisevään työhön. Yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin esitettävien muutosten osalta HYY kiittää ylioppilaskuntien ja opiskelijakuntien roolin säilyttämistä opiskeluterveydenhuoltoa koskevien tehtävien toteuttamisessa. Tässä lausunnossa HYY avaa niitä näkemyksiään, jotka joiltain osin poikkeavat esitysluonnoksen ehdotuksista.

Palveluiden sisällöstä

Lakiluonnoksen tavoitteissa (s. 25) mainitaan, että ”tavoitteena on edelleen toteuttaa opiskelijoiden terveyden- ja sairaanhoito ensisijaisesti opiskeluterveydenhuollossa.” Tämän voi nähdä olevan osin ristiriidassa sen tulkinnan kanssa, että terveydenhuoltolain 17 § ei jatkossa salli YTHS:lle erikoislääkäreitä. Osa sairaanhoidosta on tähän asti toteutettu erikoislääkärien, erityisesti gynekologien ja ihotautilääkärien konsultaatioilla ja vastaanotoilla.

Linjaus, joka kieltää erikoislääkärit, tarkoittaa ainakin YTHS:n Helsinki-Espoon terveystalouksien palveluita käyttäville opiskelijoille heikennystä nykytilaan nähden. On ehdottoman hyvä asia, että psykiatrian palvelut säilyvät YTHS:n palveluvalikossa. HYYn mielestä lainsäädännön tulisi mahdollistaa myös YTHS:n käyttäjäryhmän kannalta tarkoituksenmukaiset somaattiset erikoislääkäripalvelut, kuten juuri edellä mainitut gynekologi- ja ihotautilääkäripalvelut. Näiden palveluiden säilyttämistä perustelee opiskelijoiden talouden

kannalta merkittävä 75 euron terveydenhoitomaksu ja käyntimaksuttomuus. Kaikki erikoislääkärilähteet ulos YTHS:ltä tarkoittavat opiskelijalle käyntimaksuja, jotka voivat muodostua esteiksi palveluiden käytölle.

YTHS:n tuottamien ja maakunnan järjestämien palveluiden yhteensovittamisesta

HYY kiittää lakiluonnoksen esitystä perustettavasta opiskeluterveydenhuollon neuvottelukunnasta, jonka työhön ylioppilaskunta ottaa mielellään osaa suoraan tai välillisesti. HYYn mielestä yksi tapa tukea YTHS:n ja maakunnan palveluiden integraatiota on varmistaa maakunnan edustus YTHS:n paikallisissa toimielimissä, terveyspalveluyksiköiden johtokunnissa.

Mielenterveyspalveluiden eheä palvelupolku keskeinen – kuntoutuspsykoterapian saatavuus turvattava

HYY kiittää sitä, että lakiluonnoksen nykytilan arvioinnissa on nostettu esille riittävän nopean pääsyn ja matalan kynnyksen mielenterveyspalveluiden tärkeyttä osana opiskeluterveydenhuoltoa. HYY on myös tyytyväinen siihen, että psykiatripalvelut säilytetään erityisesti psykoterapiaan ohjaamisen edellyttämää hoitoa ja lausuntoa varten. Tässä kohtaa HYY haluaa kuitenkin painottaa nykyään Kansaneläkelaitoksen tarjoaman kuntoutuspsykoterapian saatavuuden turvaamisen tärkeyttä myös pitkällä aikavälillä. Vaikka YTHS:n palvelut ovat käyntimaksuttomia, kuntoutuspsykoterapiassa omavastuu voi muodostua ylitse-pääsemättömäksi esteeksi pienituloisen opiskelijan terapialle. HYYn mielestä Kansaneläkelaitoksen korvaaman kuntoutuspsykoterapian tulisikin olla maksutonta alle 29-vuotiaille.

Terveydenhoitomaksun perimisestä

HYY on perinteisesti ollut vakuutusluonteisen terveydenhoitomaksun kannattaja, koska maksu tasaa solidaarisesti kustannuksia vähän ja paljon palveluita tarvitsevien opiskelijoiden kesken ja mahdollistaa näin terveyspalveluiden käytön riippumatta opiskelijan tuloista tai varallisuudesta. Siksi HYY myös kannattaa lakiesityksen ehdotusta siitä, että 1.1.2020 alkaen korkeakouluopiskelijoilta perittäisiin pelkkä terveydenhoitomaksu eikä enää lainkaan käyntimaksuja. Myös hallinnollis-taloudellisesti tämä on järkevä linjaus.

HYY on kuitenkin hieman huolissaan siitä maksutaakasta, jonka noin 75 euron suuruinen – vaikkakin kahdessa erässä perittävä – vuotuinen terveydenhoitomaksu muodostaa pelkän opintotuen varassa elävälle opiskelijalle. HYYn mielestä lakiesityksen 28 § *Terveydenhoitomaksun kuittaaminen* asettaa opiskelijat eriarvoiseen asemaan toisiinsa nähden heidän tulonlähteiden perusteella, kun opintorahan saajilta voidaan kuitata terveydenhoitomaksu ilman erillistä suostumusta. HYY esittääkin tämän poikkeuksen poistamista, eli pykälän toisen lauseen poistamista kokonaan ja suostumuksen lisäämistä ensimmäiseen lauseeseen. Tällöin 28 § kuuluisi seuraavasti: ”Korkeakouluopiskelijan terveydenhoitomaksu ja viivästysmaksu voidaan etuudensaajan suostumuksella kuitata Kansaneläkelaitoksen myöhemmin maksamasta etuudesta.”

Koko lukukauden tai lukuvuoden ulkomailla opiskelevan opiskelijan mahdollisuudesta välttyä terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuudesta, kun opiskelija on läsnäolevaksi ilmoittanut, muttei ollenkaan pysty hyödyntämään opiskeluterveydenhuollon palveluita, ei ole lakiesityksessä säädetty mitään. HYY katsoo, että 25 §:ään *Terveydenhoitomaksun maksuvelvollisuus* tulisi lisätä kolmannen momentin, joka kuuluisi näin: ”Korkeakouluopiskelija ei ole velvollinen maksamaan terveydenhoitomaksua sen lukukauden osalta, jonka aikana hän opiskelijavaihdon takia suorittaa opintojaan kokonaan ulkomailla.” Käytännössä ulkomaanvaihdossa oleva opiskelija on samassa tilanteessa kuin poliisiammattikorkeakoulun opiskelija tämän suorittaessa harjoittelujaksoa; hän käyttää muita kuin opiskeluterveydenhuollon terveyspalveluita sellaisia tarvittaessaan.

3.5.2018

Kansainväliset vaihto-opiskelijat maakunnan järjestämien palveluiden piiriin

HYY olisi toivonut, että kansainväliset vaihto-opiskelijat olisivat voineet jatkaa YTHS:n palveluiden käyttöä niin halutessaan, vaikka tältä YTHS:n käytännöltä puuttuukin säädöspohja. Ylioppilaskuntien myötävaikutuksella YTHS on erityisesti kuluvalle vuosikymmenellä kehittänyt viestintäänsä ja palvelunsa kolmikielisiksi. Nyt, kun esitetty laki korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta rajaa kansainväliset vaihto-opiskelijat opiskeluterveydenhuollon ulkopuolelle, on maakuntien heti 1.1.2020 alkaen oltava valmiita palvella Suomessa vuosittain opiskelevia n. 10 000 vaihto-opiskelijaa. Käytännössä tämä vaatii panostuksia maakuntien korkeakoulukaupunkien yksiköiden monikieliseen viestintään ja vastaanottopalveluihin.

Ne käytännön kokemukset, joita olemme kuulleet vaihto-opiskelijajäseniltämme, jotka ovat hakeutuneet kunnalliseen päivystykseen, ovat osoittaneet, että myös pääkaupunkiseudulla on toivomisen varaa kansainvälisten potilaiden tarpeiden huomioinnissa. Esimerkiksi laskut lähetetään vain kotimaisilla kielillä, joita vaihto-opiskelijat harvoin hallitsevat. Näihin kysymyksiin on maakunnan järjestämässä palveluissa löydettävä ratkaisuja.

Lopuksi: YTHS:n laajentumisen rahoituksesta

YTHS:n asiakasmäärä tuplaantuu laajentumisen yhteydessä, joten palvelutason säilyttämiseen muutoksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota. YTHS on laskenut, että hallitun laajentumisen valmistelu edellyttää vajaan 6 miljoonan euron kertaluontoisen rahoituksen, mutta vasta 3 miljoonaa euroa on varmistettu hallituksen kehysriihipäätöksellä 11.4.2018. HYY peräänkuuluttaa päätöksiä riittävästä kertaluontoisesta rahoituksesta, jotta YTHS selviää kunnialla asiakasmäärän tuplaantumisesta sekä jo palveluiden piirissä olevien yliopisto-opiskelijoiden, että niiden piiriin 1.1.2020 tulevien ammattikorkeakouluopiskelijoiden näkökulmasta.

Helsingissä 3.5.2018

Helsingin yliopiston ylioppilaskunta

Lauri Linna
Hallituksen puheenjohtaja

Aaro Riitakorpi
Pääsihteeri

Lisätietoja: asiantuntija Sofia Lindqvist, sofia.lindqvist@hyy.fi, 050 543 9605